

Бутове: згадки і сучасність

Вперше у своєму житті Бутове я відвідав двадцять років тому. Тоді, у дев'яностих роках, приїжджав на завод за цеглою для домашнього будівництва. Звісно, роздивитись село, порозмовляти із його жителями, великої нагоди не трапилось. Утім дещо запам'яталось із тієї поїздки. Найперше - це виробництво цегли, де працювало багато жінок. Здивувався, адже праця біля печей обпалювання і на складах із сирцем тяжка. А ще дорогою до села своїми кетягами нам поклонявся лан проса. Був він чималим, вочевидь колгоспним. Подорожуючи нині до Бутового, згадав про те просо, і визначив місце, де воно росло. Тепер це поле стоїть пустою, а з краєчків до середини закрадаються молоді парослі сосни.

Село зустріло храмом – красивим на околиці, зробленим у традиції дерев'яної рубленої конст-

Подекуди жердками розгороджені подвір'я і скрізь вільно. Це наводить на думку, що люди у цьому селі живуть дружно, сусід сусіду довіряє! Чи не в кожному подвір'ї помічаємо вулики – дуплянки. Стоять вони прямо на траві, під грушами, яблунями. У цьому лісовому селі, зберігається прадавній спосіб пасічкування. Різної форми, величини, старі сірі і щойно зроблені, вони так і заворожують погляд своїм видом. Відчуття, - немов на два століття повернуся у часі. А ще крилаті, жолудисті у кілька обхватів дуби, стрічаємо на вулиці села. Найбільше їх біля школи. Здалеку здається, що це парк, або залишок колишнього панського маєтку. Що ж то насправді нам розповідає вчителька історії місцевої школи, краєлюб та дослідниця історії свого села Ольга Степанівна Полюхович.

- На цім місці не було панського маєтку, тут жили зажиточні гос-

обидва ці урочища, межують поміж собою, і місцевість на тім місці виглядає похмуро, відлюдькувато ...

- У нас тут біля школи є ще одне цікаве місце, ходімо покажу, - провадить нас Ольга Степанівна на шкільне подвір'я. Її чоловік Адам прихопив із собою лопату. Подружжя підводить нас до валу, що простягнувся поміж школою і тином і густо заріс травою. - Як думаєте, що у тім валу? - Знизуємо плечами, бо нам хіба знати! Адам прокопує землю, і перед нами відкривається темний отвір, верх якого вимощений цеглою.

- На мою думку, це колишня піч, в якій переганяли дьоготь, - каже Ольга Степанівна. - Хоч старожили села цього вже не пам'ятають, але я пригадую розповідь своєї мами, яка ще від бабусі знала, що у нашому селі варили дьоготь. І це місце саме тут було. Ось простягніть руку і подивіться, яке склепіння у цієї печі гладке. - Протягую й собі в отвір руку. Дійсно відчуваю поверхність на цеглі гладкою і слизькою, немов лід. Залишки дьогтевої смоли затверділи, утворилася слюда. Відламую кусочок такої цегли для себе на пам'ять, і відчуваю, немов торкаюся вже забутого древнього промислу наших предків.

- Я переконана, що саме тут варили дьоготь, адже така піч із малим вузьким склепінням тільки й підходить для цього. Горшки, попри те що у нас заклади глини великі, у нас не ліпили. Бутівці возили

середина п'ятнадцятого століття... Ольга Степанівна розказує про історію школи у селі. - Найранніша, із розповідей старожилів, школа у Бутовому з'явилася одразу, як тільки наші землі відійшли до Польщі після громадянської війни. Знаходилась вона у простій дядьківській хаті. У середині двадцятих років збудували поляки на околиці села простору велику школу. У ній і навчалися бутівські та хуторські діти. Навчання було добротне, тому усі, хто ту школу закінчив, отримали гарні знання, грамотними були людьми. Після війни школа знову знаходилась у сільській хаті. Згодом збудували типову школу, але взимку вісімдесят другого року вона згоріла. Цю, що зараз ми бачимо, швидкими темпами звели за той вісімдесят другий рік, і вже восени ми знову пішли у нову школу. Стару польську розібрали і перевезли до Серник, де зробили із того дерева сільський клуб. Місце ж, де вона

рукції. До цього в Бутовому ніколи церкви не було.

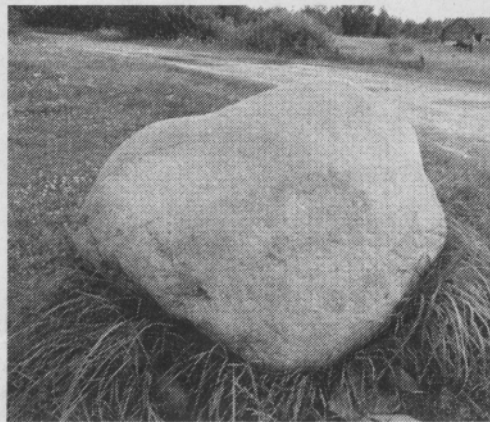
Особливість теперішнього Бутового, у тому, що село з усіх сторін оточене лісом, болотом. Єдина вимощена каменем вулиця в кінці села не має продовження. Таке враження, що світ тут губиться, зупиняється. І це справді так. Бо за селом - лісова дорога петляє аж до кордону із Білоруссю, а далі - до найближчого села на тій стороні - Городної, що відоме на весь світ своїм горшковим виробництвом.

Не працює тепер у Бутовому, старий цегельний завод, де я брав колись цеглу. Розтягнули на металобрухт і новий, будівництво якого на межі вісімдесятих - дев'яностих років було чи не наймасштабнішим у районі.

На повороті у до колишнього заводу, обабіч дороги лежить величезний камінь-кругляк, розміром з куб. Невдовзі знайомимось із людиною, яка його тут поклала. Місцевий підприємець Василь Крупко знайшов і відкопав його на краю села. А ось для того, щоб доставити і покласти на це місце, довелось наймати трактор - завантажувач у Дубровиці. "Нехай лежить на пам'ять, може хтось колись і згадає добрим словом про мене", - каже чоловік. Камінь вражає своїми розмірами, а ще тим, що на ньому залюбки граються дітлахи. Ті, кому на згадку і приволік чоловік цей камінь. Чи не забудуть, хто їм подарував таку у дитинстві іграшку?

У Бутовому подвір'я широкі, просторі, і що помітно, між сусідами майже відсутні глухі огорожі.

Ці дуби від них zostалися. А пан був у нас в селі, на прізвище Крюковський. Легкої поведінки був чоловік, ловелас та гуляка добрячий. Тому і тепер у нас на людину легкої поведінки кажуть, що він «як Крюковський». Утім, мав пан великі земельні володіння аж під Білорусь. Але то були ліси і болота, за котрими не доглядав. Болото і до тепер називається Крюковське. А ще біля села є цікаві два болотно-лісові урочища - Морин і Богун. Про Морин існує легенда, що, буцімто, на тім місці стояла колись вода, чи можливо було озеро топке і там потонула панська багата донька. Тому і Морин, бо заморило гарну дівчину! Про Богун у мене запитують діти на уроках, та і люди в селі, чи не пов'язане це місце із отим легендарним козаком Богуном із під Берестечка. Достеменно не відомо, від чого пішла така назва, але цілком можливо, що і від козацьких часів. Може й відступав від Берестечка на північ невеликий козацький загін із підрозділу Богуна, тому і з'явився такий топонім поблизу нашого села. Тепер про це вже не дізнаєшся. А ще

до і городної вільхові плахи і обмінювали там на глиняний

посуд. А цеглу у таку малу піч не помістиш, - підводить підсумок своєї розповіді Ольга Степанівна.

- Цікаво, а походження назви свого села Ви не досліджували?

- Ну, а якже без цього, - посміхається вчителька. - Існує дві версії походження назви Бутового. Перша - від каменя буту, його на околицях тут багато у нас. Але я надаю перевагу іншій версії. На думку деяких дослідників - лінгвістів, назва села походить від слова «бутатись», що означає чванитись, гоноритись, задаватися. Чого й тепер у наших бутівців вистачає. Вперше село наше почало формуватись сталим великим поселенням на початку двадцятого століття. До цього люди в усій окрузі жили хуторами. У сусідній Вичівці почали нарізати землю людям, то декому не вистачало. Наприклад, мій прадід Мусій Моторко мав землі майже сто гектарів. Підтвердження цьому я знайшла у Рівненському архіві. Цікаво, що моя мама, онука діда Мусія, коли заводилась і сперечалась із татом, часом дорікала йому, - «Ах ти, злидарю!». Бо татова родина була із бідніших. На що я завжди мамі говорила: «Хіба так можна казати?» - А вона у відповідь: «То чого він мене доводить!».

Простими селянами були ті перші поселенці, хоч гонору мали багато. Наприклад, сусідніх городенців називали горшколіпами, хоч ті були шляхетського походження. А найранніші відомості про назву поселення Бутове відносяться до

стояла, до цього часу називають Старою школою.

Вдома Ольга Степанівна і показує нам документи родинного архіву. Серед пожовтілих паперів вражають квитанції про сплату держпоставок у післявоєнні роки. Із них дізнаємось розміри і кількість того, що треба було віддати державі. А це - і хліб, і молоко, м'ясо, масло, вовна, яйця, картопля. Є квитанції про сплату грошових зобов'язань, за те, що не одружені, що дітей у сім'ї немає... "О, то були часи! - ловлю себе на думці, а ми зараз кричимо, що тяжко жити. Всі документи, що збереглися у нашій родині, я використовую на своїх уроках історії, як підручний і наглядний матеріал. А ще із них можемо дізнатися про адміністративну залежність Бутового. Раніше ми відносились до Висоцького району, далі були у складі Дубровицького, після чого ще двічі переходили то до Зарічненського, то знову до Дубровицького. Мої старші та менші брати народилися у Дубровицькому районі, а я - у Зарічненському. Виходить, що село наше, ніби на роздоріжжі, хто схопить тому і належить. Невідомо, що з нами буде із запровадженням децентралізації, час покаже..."

Закінчуючи свою розповідь, Ольга Степанівна додає: "Одне приємно і зрозуміло - ми є невід'ємною частинкою поліського краю, його історії, хоча і захovanі серед морених боліт!"

Павло ДУБІНЕЦЬ